

Reflectie van het
Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
met betrekking tot de studie

**LIEFDE KENT GEEN GRENZEN:
EEN KWANTITATIEVE EN KWALITATIEVE ANALYSE VAN
HUWELIJKSMIGRATIE VANUIT MAROKKO, TURKIJE, OOST-
EUROPA EN ZUIDOOST-AZIË**

**Studie gefinancierd door het Federale Wetenschapsbeleid en uitgevoerd
door de onderzoeksinstituten OASES, CEMIS en HIVA in opdracht van
het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding**

Juni 2007

Inleiding

Initiatief voor de studie

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (Centrum) heeft als wettelijke opdracht om te waken over het respect voor de grondrechten van de vreemdelingen en om de overheid in te lichten over de aard en de grootte van de migratiestromen (cf. art. 2 van de wet van 15.02.1993 tot oprichting van het Centrum). Binnen het Centrum worden deze taken uitgevoerd door het Observatorium voor Migraties. In 2005 schreef het Centrum, met de financiële ondersteuning van het Federaal Wetenschapsbeleid, een studievoorstel uit rond volgmigratie, i.e. immigratie van huwelijkspartners, ascendenten en descendenten van personen die wettelijk in België verblijven.

In het oorspronkelijk onderzoeksvorstel dat het Centrum indiende, was er sprake van een gedetailleerde omschrijving van het begrip volgmigratie waarbij specifieke aandacht zou worden besteed aan conceptuele uitklaring. Het Centrum wil een algemeen en dynamisch beeld van het fenomeen volgmigratie in België verkrijgen, waarbij zowel de kwantitatieve stromen die het fenomeen typeren als de kwalitatieve beleving van de familieherenigers in België zouden kunnen besproken worden. Dit zou toelaten om (vaak negatieve) mediagenieke onderwerpen met betrekking tot het thema familiehereniging – schijnhuwelijken, kost voor de sociale zekerheid, integratieproblemen, etc. – binnen een breder, coherenter en genuanceerder kader te plaatsen. Het aangestelde onderzoeksteam (cf. infra) beperkte de onderzoeksvraag tot de groep van de huwelijksmigranten en selecteerde daarbinnen vier specifieke aandachtsgroepen, namelijk de huwelijksmigranten uit Marokko, Turkije, Oost-Europa en Zuidoost-Azië. Hiermee zet deze studie een eerste stap met het oog op het uiteindelijke doel.

De opdracht werd door het Federaal Wetenschapsbeleid aan een multi-disciplinair onderzoeksteam bestaande uit onderzoekers van de Onderzoeksgroep Armoede Sociale Uitsluiting en de Stad (OASES – Universiteit Antwerpen), het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CEMIS – Universiteit Antwerpen) en het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA – K.U. Leuven) toegewezen.

Aandachtspunten voor het Centrum

Met het huidige document, wil het Centrum vanuit zijn expertise en zijn prioriteiten reageren op vier punten die verder in de studie worden voorgesteld (zie omkaderde tekst). Dit met als doel om de werkzaamheden van het Centrum inzake migratie en gezinshereniging verder uit te diepen zowel op het statistische, politieke als juridische vlak.

Een exploratieve analyse van de Kruispuntbankgegevens

Statistische data over huwelijksmigranten

(p. 27)¹ “Op basis van de gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) werd een schatting gemaakt van de samenstelling van [de groep ‘huwelijksmigranten’] (...) Door de gehanteerde methodologie zijn we niet in staat met zekerheid te beweren dat deze analyse betrekking heeft op ‘huwelijksmigranten’.”

Om de draagkracht van de uitspraken in hoofdstuk IV goed te begrijpen, is het belangrijk de methodologische aanpak van de onderzoeksresultaten van dit hoofdstuk in het achterhoofd te houden. De kwantitatieve gegevens zijn afkomstig van de KSZ, meer bepaald van het datawarehouse arbeidsmarkt (die de gegevens met betrekking tot de arbeidsmarkt afkomstig van de instituties van de sociale zekerheid aggregereert). Dit databestand bestaat uit een permanente koppeling van administratieve gegevens afkomstig van verschillende overheidsinstanties, die toelaat een sociaal-economische foto van de volledige Belgische bevolking te maken. Om binnen deze bevolking de groep huwelijksmigranten te selecteren hebben de onderzoekers met behulp van een algoritme (cf. infra), een schatting gemaakt van het aantal nieuwe migranten die met een persoon in België gaan samenwonen en dit voor de jaren 2000 tot 2003.

De onderzoekers hebben deze dataset specifiek voor dit onderzoek samengesteld. Het is de eerste keer dat op basis van KSZ gegevens uitspraken worden gedaan over de socio-economische positie van de ‘huwelijksmigranten’ en hun partners. Zekerheid dat deze analyse betrekking heeft op de groep van de ‘huwelijksmigranten’ kan, volgens de onderzoekers, enkel verkregen worden wanneer ruimer onderzoek met bijkomende koppeling van gegevens. Niettegenstaande deze nood aan verder wetenschappelijk onderzoek, levert de kwantitatieve analyse van hoofdstuk IV, als exploratieve analyse met betrekking tot huwelijksmigratie, een aantal interessante resultaten op.

Het voorgestelde algoritme (cf. p. 28 en p. 53) verdient enige uitleg. De onderzoekers nemen in hun dataset de nieuwkomers op die gaan samenwonen met in België verblijvende personen waarbij gelijk domicilieadres als onderscheidend criterium wordt gehanteerd. De onderzoekers formuleren de hypothese dat (p. 53) “... *het hier vrijwel altijd om ‘huwelijkspartners’ gaat.*”.

Het Centrum wil even stilstaan bij deze hypothese. Belgische huwelijksmigranten zijn personen die naar België willen komen met het oog op huwelijk of samenwonen (de gezinsvormers) of personen die naar België willen komen op basis van een reeds gevestigde band door huwelijk (de gezinsherenigers).² Echter, het voorgestelde algoritme laat niet toe

¹ De paginareferenties in deze nota verwijzen naar de studie: Heyse, P., Pauwels, F., Wets J., Timmerman C. (2007) *Liefde kent geen grenzen: Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van huwelijksmigratie vanuit Marokko, Turkije, Oost-Europa en Zuid Oost Azië*. Het Centrum heeft gezorgd voor een vrije vertaling van de citaten naar het Frans.

² Tot de categorie van de gezinsherenigers behoren uiteraard ook de personen die naar België willen komen op basis van een reeds gevestigde band door afstamming (kinderen en ouders). Hoger werd

die huwelijksmigranten van andere categorieën te onderscheiden. We denken hierbij voornamelijk aan de twee groepen. Enerzijds, de ongedocumenteerde huwelijkspartner die reeds geruime tijd in België verblijft en op een bepaald moment trouwt met een in België verblijvende partner en daardoor in de officiële statistieken wordt opgenomen en, anderzijds, de recent geïmmigreerde persoon die zijn domicilieadres deelt met een reeds in België verblijvende persoon. In het geval van de ongedocumenteerde persoon is er wel sprake van huwelijk maar heeft de migratie vroeger plaatsgevonden. Het feit dat deze persoon op een bepaald moment in de officiële statistieken wordt opgenomen heeft enkel betrekking op zijn juridisch statuut. Bovendien was die migratie waarschijnlijk niet ingegeven door huwelijksmotieven maar wel door andere motieven. In het geval van de recent geïmmigreerde persoon die zijn domicilieadres deelt, is er wel sprake van migratie maar niet noodzakelijk van een huwelijk. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat buitenlandse studenten, personen die internationale bescherming genieten, personen met een louter professionele relatie, etc. op een bepaald moment samenleven in een wooncel met personen die reeds langer wettelijk in België verblijven.

In beide besproken gevallen kan moeilijk over huwelijksmigranten worden gesproken, toch kunnen we niet uitsluiten dat dergelijke mensen in de onderzoeksdataset opgenomen zijn.

In hoofdstuk IV wordt een exploratieve kwantitatieve analyse van de populatie van de Belgische huwelijksmigranten gepresenteerd. Met de aangeleverde data, binnen de vooropgestelde looptijd en binnen het toegekende financiële kader was de gehanteerde methodologische aanpak waarschijnlijk de enige mogelijke en werkbaar. Enige voorzichtigheid is wel geboden bij het overnemen van de onderzoeksresultaten van hoofdstuk IV.

Toegankelijkheid van statistische data

(p. 54) *“De [KSZ] gegevens (...) laten toe een erg gedetailleerd beeld van de groep die we hier ‘huwelijksmigranten’ noemen en van hun partners te vormen. (...) Voor dit onderzoek werd beslist om de verschillende nationaliteiten in te delen in zes groepen (...) Een minder ruwe samenbundeling van nationaliteiten zou een fijnmaziger resultaat kunnen opgeleverd hebben, maar dat werd niet toegestaan door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (...)”*

De dataset die de onderzoekers op basis van geanonimiseerde gegevens aanwezig in het KSZ datawarehouse arbeidsmarkt hebben samengesteld, laat een gedetailleerde analyse toe van de ‘huwelijksmigranten’ ook op basis van nationaliteit. Echter, de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, die moet toezien op het respect voor de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, oordeelde dat het aanleveren van nationaliteitsgegevens op landenniveau in het kader van dit onderzoek in strijd was met de wet van 8 december 1992. Daarom werden de nationaliteitsgegevens slechts op niveau van zes

reeds aangegeven dat deze categorieën gezinsherenigers niet als onderzoekspopulatie in het onderzoek werden opgenomen.

nationaliteitsgroepen vrijgegeven, namelijk de Europeanen van de EU-15;³ personen uit het Zuiden en het Oosten van het Middellandse Zeegebied en de Arabische wereld; de Oost-Europeanen, inclusief de Polen; de ingezetenen van de andere geïndustrialiseerde landen; personen met een Zuidoost Aziatische nationaliteit en een restcategorie. Zoals de onderzoekers zelf aangeven, is nationaliteit op landniveau echter een onontbeerlijke variabele voor elk migratie- en migrantenonderzoek.

Aandachtspunt: Het Centrum heeft als wettelijke opdracht om de overheid in te lichten over de aard en de grootte van de migratiestromen.⁴ Om deze opdracht terdege te kunnen vervullen en de nodige analyses te kunnen aanleveren, heeft het Centrum nood aan gedetailleerde migratiedata, ook op niveau van de nationaliteit. Enkel op basis van dergelijke data kan een duidelijk en coherent migratiebeleid uitgetekend worden. Het Centrum erkent de gevoeligheid van nationaliteitsdata in een migratiecontext, maar onderstreept dat, rekening houdend met de vereisten van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de studie van de realiteit van de migratiecontext moet mogelijk blijven.

Huwelijksmigratie en schijnhuwelijken

(p.92) *“Hoewel het aandeel van de schijnhuwelijken op het totale aantal huwelijken dat gesloten wordt (...) beperkt is, is het toch een maatschappelijke realiteit die zijn weerslag gevonden heeft in de wetgeving en in een aantal institutionele aanpassingen van betrokken administraties”*

De problematiek van de schijnhuwelijken en de juridische basis voor de cellen schijnhuwelijken worden door de onderzoekers onder de aandacht gebracht aan de hand van de wet van 4 mei 1999 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk en twee gerelateerde omzendbrieven.⁵ In een tweede deel wordt de praktijk van de cellen schijnhuwelijken van Antwerpen en van Gent aan de hand van een aantal cijfers voorgesteld. De onderzoekers merken op dat het gebrek aan een duidelijk juridisch kader voor de strijd tegen schijnhuwelijken aanleiding kan geven tot een zeer verschillende aanpak van schijnhuwelijken door de verschillende lokale cellen. De cijfermatige analyse van de activiteiten van de cellen in Antwerpen en Gent onderbouwt deze uitspraak.

De analyseresultaten dienen in een volgende fase verdiept en verbreed te worden. De verdieping betreft de duidelijke afbakening van de concepten huwelijksmigratie en schijnhuwelijken. Op het eerst zicht zijn beide fenomenen erg gerelateerd, maar het is belangrijk te onderstrepen dat schijnhuwelijken niet noodzakelijk gerelateerd zijn aan migratie. Zo is het mogelijk dat een schijnhuwelijk zich voltrekt tussen partners die reeds geruime tijd in België verblijven. De analyse van de praktijken in Antwerpen en Gent nemen wel de nationaliteit op maar laten niet toe een uitspraak te doen over de al dan niet

³ Het is belangrijk erop te wijzen dat binnen de onderzoekspopulatie een onderscheid wordt gemaakt op basis van nationaliteit en niet op basis van afkomst. Dit impliceert dat personen van Poolse afkomst maar met de Belgische nationaliteit worden als Belgen beschouwd.

⁴ Zie hoger: Art. 2 van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van het Centrum

⁵ Zie voetnoot 10 voor een lijst met de burgerlijke, strafrechterlijke en administratieve bepalingen inzake schijnhuwelijken

voorafgaande migratie. Bovendien heeft de analyse het “recht op privé-leven” niet in de analyse opgenomen (cf. infra)

Wat het aspect verbreding betreft zou het interessant zijn om de inzichten die in die hoofdstuk worden gepresenteerd, voor te leggen aan andere diensten in heel België belast met de strijd tegen schijnhuwelijken alsook aan gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties die dagelijks geconfronteerd worden met deze problematiek. Uit deze confrontatie zouden de noden en wensen van betrokken overheden en organisaties/individuen kunnen geanalyseerd worden. Bovendien zal uit een dergelijke confrontatie blijken waar de Gentse en Antwerpse praktijk zich situeert ten opzichte van de aanpak van andere lokale cellen en aan te geven of ze enigszins representatief zijn voor deze laatste.

Deze verbreding en verdieping zijn primordiaal om een verantwoord beleid in verband met schijnhuwelijken te ontwikkelen.

Aandachtspunt: Het Centrum erkent de realiteit van de schijnhuwelijken, een complex fenomeen in nauwe relatie met de fundamentele rechten van de vreemdeling, maar wil er tegelijkertijd voor waarschuwen om geen automatische link tussen ‘huwelijksmigratie’ en schijnhuwelijken te leggen. Een overleg tussen de verschillende betrokken gouvernementele én niet-gouvernementele instanties dringt zich op. Het Centrum is steeds bereid om met deze instanties in contact te treden met het oog op het gezamenlijk overleg. Bovendien zal de aanpak op het gemeentelijk en stedelijk niveau van huwelijksmigratie en familiehereniging in het algemeen prioritaire aandacht krijgen.

Huwelijksmigratie : een nieuwe vorm van migratie of een nieuw huwelijkstype ?

(p. 106) “Het grensoverschrijdende huwelijk moet ons inziens worden begrepen als een nieuwe (moderne) huwelijksvorm die aangepast is aan de migratiesituatie en de huidige legale context »

Deze bewering gaat voorbij aan de gemeenplaatsen met betrekking tot huwelijksmigratie. Al, in algemene termen, het huwelijk een weloverwogen strategie kan zijn om een economische en sociale positie te verbeteren (p.120), dan is het grensoverschrijdend huwelijk misschien niets meer dan de aanpassing van die institutie aan een geglobaliseerde omgeving. Wat de grensoverschrijdende dimensie in antropologische termen impliceert voor een huwelijkspaar wordt in het onderzoek aan de hand van getuigenissen geduid.

Echter, de stelling dat het huwelijk een migratiestrategie kan inhouden is algemeen aanvaard. Nochtans, wanneer je vertrekkend van deze bewering, de discussie over de gevolgen van huwelijksmigratie wil aansnijden, is het debat complex en dient rekening te worden gehouden met verschillende invalshoeken. In dit kader stelt het Centrum twee aandachtspunten voor.

Arbeidsmarktinschakeling van huwelijksmigranten

In absolute cijfers is migratie via gezinshereniging de belangrijkste legale immigratietoegang naar België. In het geval van huwelijksmigratie, krijgt het gezin, dat nog niet bestond voor de migratie, vorm in het kader van de migratie en is het er nauw mee verbonden. Het gezinsproject en het migratieproject zijn dan ook nauw op elkaar betrokken. Daar waar het eerste project zich inschrijft in de traditie van de gemeenschap, betreft het tweede project vaak een individueel emancipatorisch project. Dit emancipatorisch project veronderstelt dat de migranten toegang hebben tot eigen middelen, die in de eerste plaats maar niet alleen kunnen verworven door de mogelijkheid tot arbeidsmarktinschakeling. De interviews getuigen hiervan: mannen en vrouwen van alle mogelijke nationaliteiten die migreren in het kader van een huwelijk, willen werken om autonoom te worden.

Zonder te spreken over discriminatie bij aanwerving,⁶ staat het vast dat de arbeidsmarkt vandaag weinig kansen biedt voor mensen met lage kwalificatie en gebrekkige kennis van één van de landstalen; twee kenmerken die vaak worden toegeschreven aan huwelijksmigranten.⁷ Dit verklaart mede waarom huwelijksmigranten er vaak niet in slagen hun verlangen tot emancipatie te realiseren (*“Een bevinding die stelselmatig terugkomt, betreft de desillusie van importpartners”*, p. 110). Hun overleven hangt dan ook in ruime mate af van hun houding, ten opzichte van de hen toegewezen rol, binnen de familiale en relationele systemen van de immigratie, die dwingender kunnen zijn in het aankomstland dan in het herkomstland. Dit verklaart waarom een “grijze” micro-economie (deels legaal en deels illegaal) wordt onderhouden en gevoed door huwelijksmigratie. Deze micro-economie is een voorwaarde voor het voortbestaan van migrantengroepen die zich handhaven aan de rand van de maatschappij.

Tegelijkertijd krijgt de economische immigratie veel aandacht in de nationale en internationale media. Vooral de Europese Unie en verschillende sectorale werkgeversorganisaties vragen aandacht voor dit thema aangezien zij worden geconfronteerd met omvangrijke aantallen niet ingevulde arbeidsplaatsen voor bepaalde ‘kritische functies’. Echter, de vraag naar economische migratie is minstens in even grote mate, sommigen zeggen zelf in grotere mate, gerelateerd aan de economische en sociale structuur van een samenleving dan aan het vreemdelingenrecht.

Huwelijksmigratie en arbeidsmigratie zijn dus erg op elkaar betrokken. De bilaterale akkoorden met betrekking tot buitenlandse handenarbeiders die precies de gezinshereniging van werkenden wil bevorderen om België attractiever te maken, spelen in op één aspect: de werkende migrant heeft het recht zijn gezinsleven dat reeds in zijn herkomstland vorm heeft gekregen, verder te zetten in de Staat waar hij/zij wordt tewerkgesteld. Het belang van alle

⁶ Volgens een recente studie (2005) gerealiseerd door de Universiteit Antwerpen, is de positie van allochtonen op de arbeidsmarkt veel ongunstiger dan deze van autochtonen. De werkloosheidspercentages bij Turken en Marokkanen blijken vijf maal hoger dan dezelfde percentages bij autochtonen. In hetzelfde jaar, toonde een studie van de Vrije Universiteit Brussel aan dat ongeveer 50% van de personen van vreemde afkomst tijdens hun aanwerving werden geconfronteerd met één of andere vorm van discriminatie.

⁷ De diversiteit binnen de groep van de huwelijksmigranten is dermate groot dat elke veralgemening met betrekking tot de onderkwalificering van deze groep bedrieglijk is.

betrokkenen valt in dit geval precies samen met het recht op gezinsleven dat wordt onderschreven in internationale mensenrechtenconventies.

Het feit dat de huwelijksmigranten een economische activiteit willen uitvoeren en dat het waarschijnlijk in het belang van iedereen, migrant én samenleving, is dat die mogelijkheid wordt geboden, is een ander aspect van de huwelijksmigratie-arbeidsmigratie nexus dat in deze studie naar voren komt.

Wij herinneren eraan dat integratie een *“dynamisch tweewegsprincipe is dat zowel de immigranten als de ontvangende samenleving betreft, met rechten en plichten voor beide partijen, dat moet steunen op een systeem van gedeelde waarden. De deelname aan dit proces door de ontvangende samenleving is één van de belangrijkste uitdagingen die moeten opgenomen worden om een integratiebeleid te doen slagen en op lange termijn een sociale cohesie te realiseren ... (vert.)”*⁸

Een belangrijke hervorming inzake het recht op gezinshereniging is zo pas in België in werking getreden. Wat leert deze hervorming ons met betrekking tot de link tussen huwelijksmigratie, integratie en toelating tot de arbeidsmarkt?

De hervorming heeft, bovenop het bewijs van huwelijk of verwantschap, leeftijdsvoorwaarden en materiële voorwaarden verbonden aan de uitvoering van het recht op gezinshereniging.⁹ Zo zullen huwelijkspartners voortaan beiden de leeftijd van 21 jaar moeten hebben bereikt, tenzij ze reeds een gezinleven hadden voor de migratie. Bovendien moet de persoon die voor het huwelijk reeds wettelijk in België verbleef over voldoende huisvesting beschikken om zijn familieleden te ontvangen alsook over een ziektekostenverzekering voor zichzelf en zijn familieleden die naar België migreren. Daarnaast, werden in de voorbije legislatuur een arsenaal aan administratieve, burgerlijke en strafrechtelijke bepalingen genomen in de strijd tegen situaties waar het gezinsleven frauduleus wordt ingevuld.¹⁰ Tijdens de parlementaire debatten naar aanleiding van deze wet hebben bepaalde politieke fracties expliciet gevraagd om integratievoorwaarden te koppelen aan gezinshereniging. Deze vragen werden niet ingewilligd.

⁸ Voorstel van conclusies van de Raad en vertegenwoordigers van de regeringen van de Lidstaten betreffende de versterking van het integratiebeleid in de Unie door de bevordering van eenheid in diversiteit, juni 2007.

⁹ Belangrijk: deze hervorming heeft enkel betrekking op familieleden van derdelanders. De regelgeving met betrekking tot familieleden van Belgen en Europeanen, die ook hervormd is, is nog niet in werking getreden.

¹⁰ De regeringsverklaring van 12/10/2004 vormt de basis voor deze bepalingen. Zie ook art. 146bis van het Burgerlijk Wetboek, de Omzendbrief van 17 december 1999 betreffende de wet van 4 mei 1999 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk, de Omzendbrief van 13 september 2005 betreffende de uitwisseling van informatie tussen de ambtenaren van de burgerlijke stand, in samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken ter gelegenheid van een huwelijksaangifte waarbij een vreemdeling betrokken is en het art. 79bis van de Wet van 15 december 1980, ingevoerd door de Wet van 12 januari 2006 (B.S. 21 februari 2006). Dit artikel voert strafrechtelijke sancties in inzake schijnhuwelijken afgesloten onder de omstandigheden voorzien in art. 146bis van het Burgerlijk Wetboek.

Het bovenstaande laat denken dat België gekozen heeft om controles op het grondgebied uit te oefenen om eventuele misbruiken, eerder dan om de voorwaarden voor migratie te verstrengen. Nochtans is het ontradende luik van de wetsvorming niet onbelangrijk. Bovenop de materiële voorwaarden die eerder werden besproken, moet men niet alleen langer wachten op een antwoord op een aanvraag tot gezinshereniging (de wettelijk voorziene wachttijd is maximaal 15 maanden) maar moet men ook langer wachten vooraleer men zijn persoonlijke verblijfsvergunning verkrijgt (voortaan bedraagt de wachttijd hier maximaal 3 jaar, waar dat vroeger maximaal 15 maanden was). Gedurende de gehele periode (inclusief de wachttijden) van de procedure moet aan de voorwaarden voor gezinshereniging voldaan worden. België heeft dus gekozen om maatregelen te nemen in het kader van de toegang tot huwelijksmigratie en in het kader van de controle op de voorwaarden voor dergelijke migratie. Wat deze hervorming bevestigt is dat de migratie en integratiepolitiek van elkaar gescheiden blijven – in theorie tenminste – want, zoals de studie aantoont, is een dergelijke scheiding in de praktijk niet vol te houden. De link tussen beide beleidsdomeinen dient verder uitgediept te worden.

Aandachtspunt: Het Centrum stelt voor om de reflectie met betrekking tot de huwelijksmigratie en arbeidsmigratie nexus verder uit te diepen aan de hand van het integratievraagstuk met een specifieke aandacht voor de arbeidsparticipatie van huwelijksmigranten op de arbeidsmarkt

Migratie: een uitdaging voor de toepassing van fundamentele rechten

Voorbij de theoretische tegenstelling tussen de legitimiteit van de territoriale soevereiniteit vertaald in het migratiebeleid en het fundamentele recht op gezinsleven, kunnen we ons afvragen of *“het feit dat men migrant is, en niet het feit dat men een vreemde nationaliteit heeft, een verschillende behandeling rechtvaardigt met betrekking tot het genieten van rechten die gedefinieerd zijn als universele rechten”*.¹¹ Concreter: *“wanneer mensenrechten worden ingeroepen door vreemdelingen wiens aanwezigheid op het grondgebied niet betwist wordt, worden deze rechten gegarandeerd zonder onderscheid (...) Wanneer immigranten in het kader van hun migratie dezelfde rechten inroepen, wordt hun vreemde nationaliteit als een objectieve factor beschouwd die een aangepaste bescherming rechtvaardigt (...) Nochtans hebben deze ingeroepen rechten vaak niets te maken met de migratie zelf (...) De objectiviteit van de factor nationaliteit wordt betwist buiten het veld van de migratie, om hier terug op te duiken zonder dat hij in vraag wordt gesteld, noch onderworpen wordt aan een relevantie- en proportionaliteitstoets opgelegd in het kader van de mensenrechtenverdragen”*¹²

De evaluatie van de keuzes die de Belgische overheid maakt in het kader van de hervorming van de wetgeving op de gezinshereniging, moet het voorwerp vormen van een volwaardig debat dat zowel de doeltreffendheid van de hervorming voor het technisch beheer van de migratiestromen als het respect voor de fundamentele rechten van de betrokken individuen in

¹¹ S. Sarolea, *Droits de l’Homme et Migrations, de la protection du migrant aux droits de la personne migrante*, Bruxelles, Bruylant, 2006, p. 619.

¹² S. Sarolea, *op.cit.*, p. 616 et 618

kaart brengt. Met betrekking tot het tweede aspect wordt bijzondere aandacht besteed aan de compatibiliteit van de principes van non-discriminatie en het recht op privé-leven met, enerzijds, de materiële voorwaarde om over “voldoende”¹³ huisvesting te beschikken en, anderzijds, het uitvoeren van bestaande en specifieke controles¹⁴ op de voorwaarden voor gezinshereniging.

Vanuit antropologisch oogpunt, kan men zich ook vragen stellen bij de huidige tegengestelde evolutie binnen het instituut huwelijk naar gelang men over de samenleving in het algemeen of over de migranten. Deze tegenstelling wordt duidelijk gesteld in Europese teksten die een formele hiërarchie tussen de verschillende huwelijkstypes aanbrenge met bovenaan het heteroseksuele gehuwde personen. Op het moment dat de samenlevingsvormen diversifiëren, waarbij het nationale wetgevende kader zich – zeer geleidelijk – aanpast aan de verzoeken van de burgers en aan de verschillende gezins- en samenwoningstypes, krijgt het duurzame klassieke huwelijk, in het kader van de vreemdelingenwetgeving, nog steeds een centrale rol toebedeeld.

Aandachtspunt: Het Centrum stelt voor om de reflectie over het belang van de factoren ‘nationaliteit’ en ‘migratie’ bij vraagstukken met betrekking tot het recht op gezinsleven verder uit te diepen

¹³ Art. 10§2, al 4 van de wet van 15 december 1980 en het KB van 27 april 2007 (B.S. 21 mei 2007)

¹⁴ Art. 11§2 al 3 en art. 13§6 al 2 van de wet van 15 december 1980